

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านผ่านศึก หมู่ 11 ตำบลพญาเย็น
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นาย ชรรมรัตน์ ชามแย้ม

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ISBN 974 - 533 - 086 - 8

บทคัดย่อ

ธรรมรัตน์ ยามแค้น : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านผ่านศึก หมู่ 11 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช่มุกด์, 183 หน้า

ISBN 974 - 533 - 086 - 8

หมู่บ้านผ่านศึก หมู่ 11 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2544 ได้รับโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2544 ในชุมชนมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 83 ราย ปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุนจำนวน 45 ราย เป็นเงิน 860,000 บาท คงเหลือ 140,000 บาท เพื่อเป็นเงินผู้ถูกเงินให้แก่สมาชิกกองทุน ภายในเงินกู้ที่สมาชิกรายไปประกอบอาชีพนั้น ส่วนมากนำไปประกอบอาชีพด้านภาคการเกษตร เป็นหลัก เช่น การประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม การทำพืชไร่ - พืชสวน และอาชีพค้าขาย

การสำรวจและการเก็บข้อมูลนั้นได้จากการใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสาร นำมาทำการประเมินในแบบ ซิปท์โมเดล

จากการศึกษาพบว่าด้านสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนหลังจากได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านไปดำเนินงานประกอบอาชีพแล้วนั้น มีการเพิ่มรายได้และความเป็นอยู่ในครัวเรือนดีขึ้นและการดำเนินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความเข้าใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างค้ำชูในค้ำวิชาการงานวิจัยไว้ ณ.ที่นี้

- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช้มุกด์ อาจารย์ที่ปรึกษา

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำภาควิชา

เทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- พัฒนาการอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่

- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านและผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติงานในทุก ๆ ด้าน

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ชรรมรัตน์ ชามแฉ้ม

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไข่มุกด์

กรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไข่มุกด์)

.....
(อาจารย์ นรินทร์ ชิมสังพร)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

๙-๙ ต.ค. 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
หน้าอวมุติ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีการดำเนินการ.....	6
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. นโยบาย หลักการและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544.....	9
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	10
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	11
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบ “ จีพีทีโมเดล ”	11
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง.....	13

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	17
1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ.....	17
2. ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล.....	19
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา.....	20
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา.....	21
5. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าตัวแปร.....	24
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	32
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	32
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	36
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ใช้.....	43
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	45
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	49
1. สรุปและอภิปรายผล.....	49
2. ข้อเสนอแนะ.....	53
บรรณานุกรม	54
ภาคผนวก	55

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	4
2. โมเดลพื้นฐานของสคคฟเพิกบีบ.....	13

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. วงเงินค่าใช้จ่าย.....	16
2. จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	34

บทที่ 1

ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล

1. หลักการและเหตุผล

การขาดเงินทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน ที่นำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไข ปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้าง ศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชน ในหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้ง เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการ อนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยัง ไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน 1. ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้าน ของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมี การประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ใน หมู่บ้านนั้น ๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ “ สารนิพนธ์ ” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป็น การพัฒนาความรู้ ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยมีการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย (ใช้ บร.7) และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด (ใช้ บร.2)

3. กรอบความคิดทฤษฎี

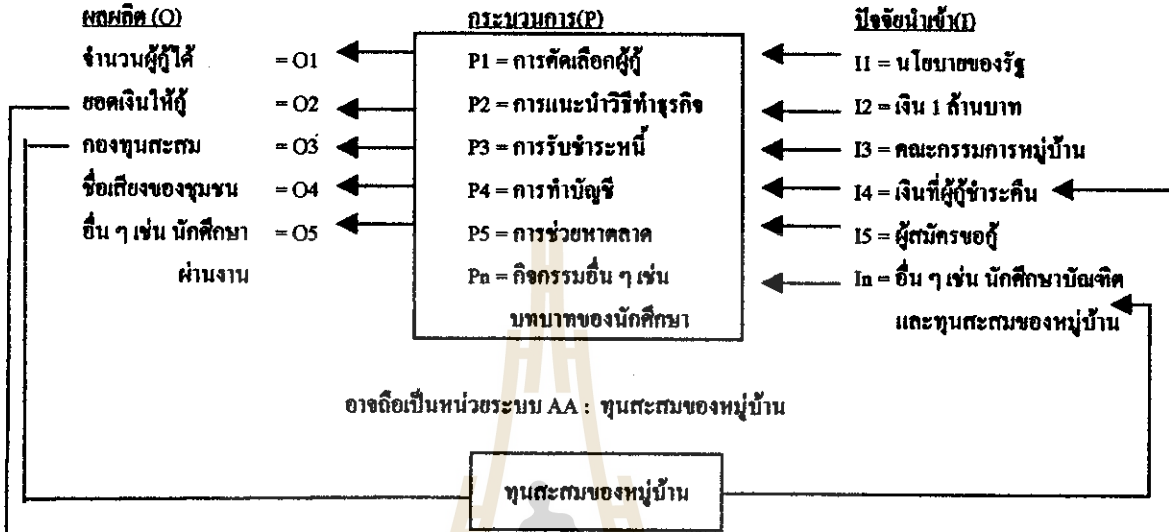
การเขียนในหัวข้อนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ทำสารนิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้ใช้กรอบความคิด หรือโครงสร้างความคิดหรือตัวแบบทางคิดอะไร เป็นเครื่องนำทางสำหรับการกำหนดตัวบ่งชี้ หรือตัวแปร เพื่อการเก็บข้อมูลในการประเมินสำหรับนักศึกษาเหล่านี้ ได้มีข้อกำหนดไว้แล้วในหลักสูตรว่าให้ใช้ “ตัวแบบความคิดเชิงระบบ” (System Model) เป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้ สำหรับการทำการเก็บข้อมูล ตัวแบบทางความคิดดังกล่าว เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อว่า “ซิฟท์โมเดล” (CIPP Model) โดยที่ใช้ตัวอย่างของหน่วยระบบ ตามที่นักศึกษา ได้ศึกษามาแล้วในหน่วยที่ 1 ของชุดวิชาที่ 1 ว่าด้วยการวิจัยชุมชน อักษรย่อดังกล่าวมีความหมายดังนี้

C	ข้อมูลจาก	Context	คือ บริบทของหน่วยระบบ
I	ข้อมูลจาก	Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ข้อมูลจาก	process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ข้อมูลจาก	Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

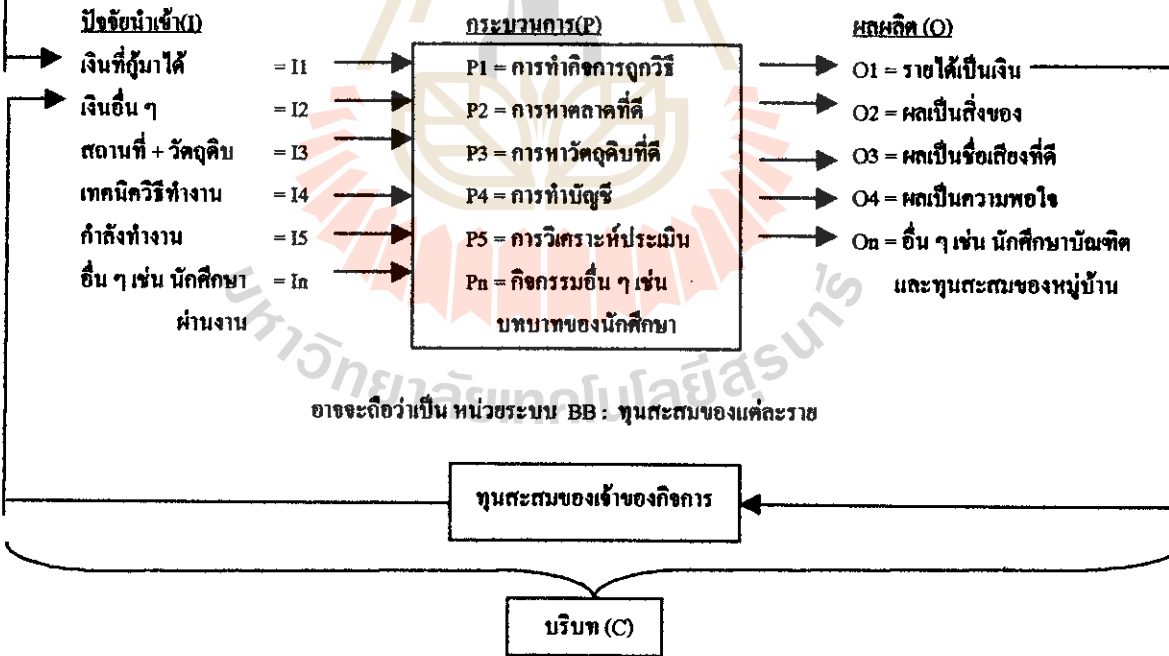
แผนภาพต่อไปนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซิฟท์โมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (B1...Bn)

แผนภาพที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภาพที่ 1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมเป็นหน่วยระบบฟ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมเป็นหน่วยระบบฟ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภาพมีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิและมีผลผลิต ได้แก่ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภาพ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคนมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือกระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือหน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A บริบท (C) ในที่นี้หมายถึง บริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศและประชาชนกรของชุมชน ตลอดจน สภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศ และนโยบายของรัฐบาล ไขว้กับกองทุนดังกล่าว

4. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพทโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรมและภาคผนวกจนสมบูรณ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

3) ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภา ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ตำบลบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสร้างอาชีพเสริม และรายได้แก่ประชาชน ในชุมชนและรัฐวิสาหกิจขนาดเล็ก เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การเสริมสร้างและความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 9 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
- 5) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 6) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 7) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้คือขโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 8) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 9) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้าง หรือ เพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี แก่ประชาชน

1.3.2 ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.3.4 เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้ง เสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

1.3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

(อ้างอิงในภาคผนวก ก)

1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

(อ้างอิงในภาคผนวก ข)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางนโยบาย และแผนงาน ในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

1. จะต้องมีการเวียนสามในที่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

(อ้างอิงในภาคผนวก ค)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
 - ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับ ธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องคือระเบียบข้อบังคับของกองทุน
 - เปิดบัญชีกับธนาคาร
- เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้
- การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
 - คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
 - ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
 - ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
 - การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
 - การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับกองทุน
 - การเปิดบัญชีเงินฝากกองทุน
- (อ้างอิงในภาคผนวก ง)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการอดออม เสียสละเอื้ออาทร และเป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก ชุมชน จึงเห็นควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก หมู่ที่ 11 บลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

(อ้างอิงในภาคผนวก จ)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตาม หมวดที่ 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (อ้างอิงในภาคผนวก ก)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

7.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

จ่านีซ สุกหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล”

รูปแบบของการประเมินโคอ์ใช้หลักของเหตุผลทั่วไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจและแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นตอนของการรวบรวมสารสนเทศ (INFORMATION) ที่ต้องการ
3. ขั้นตอนของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผล ในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อควรคำนึงในการใช้รูปแบบการประเมิน

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
2. ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องการออกแบบการประเมินที่แตกต่างกัน และควรใช้แบบการประเมินที่มีประสิทธิผลและเป็นรูปแบบทั่ว ๆ ไป
3. ในกรณีที่รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหา (CONTENT) ควรใช้ขั้นตอนการติดตามผลดังนี้ คือ วิเคราะห์ รวบรวม นำเสนอ
4. การตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ ขั้นการวิเคราะห์ ออกแบบ เลือกและปฏิบัติ เป็นที่ที่จะต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมิน ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินและเสียน
5. เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ การออกแบบการประเมินจึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีผลตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยง และมีความเป็นปรนัย

6. การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (CYCLE) ต้องใช้กับโครงการที่เป็นระบบ

7.2 รูปแบบการประเมินแบบ จิพท์โมเดล ของสตัฟเฟิลบีม

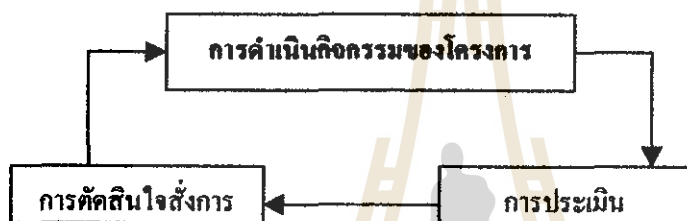
ในปี ค.ศ. 1971 สตัฟเฟิลบีมและคณะได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation And Decision MACKLINF” หนังสือเล่มนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาของไทยเพราะได้ให้แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้ อย่างน่าสนใจและทันสมัยด้วย นอกจากนั้น สตัฟเฟิลบีมก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน

สตัฟเฟิลบีมได้ให้นิยามคำว่า “การประเมิน” ไว้ดังนี้

“ การประเมิน ” คือ กระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่จัดเก็บมาแล้วนั้น มาจัดทำให้เกิดเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการประกอบการตัดสินใจต่อไป จากนิยามดังกล่าวมีสาระสำคัญที่สามารถขยายความเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

- 1) การประเมิน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือมีความต่อเนื่องกันในรคำเนิงานอย่างครบวงจรและย้อนกลับมาสู่รอบใหม่ของวงจรด้วย
- 2) กระบวนการประเมิน จะต้องมีการระบุหรือบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
- 3) กระบวนการประเมิน จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ระบุหรือบ่งชี้ไว้
- 4) กระบวนการประเมิน จะต้องมีการนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาแล้วนั้นมาจัดทำให้เป็นสารสนเทศ
- 5) สารสนเทศที่ได้มานั้น จะต้องมีความหมายและมีประโยชน์
- 6) สารสนเทศดังกล่าว จะต้องได้รับการนำไปเสนอเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกำหนดทางเลือกใหม่หรือแนวทางดำเนินการใด ๆ ต่อไป

แนวคิดของสตฟเฟิลบีมมีลักษณะที่จะแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหา และนำผลการประเมินที่ได้นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ในส่วนที่เป็นรายละเอียดของการประเมินความนิยามของสตฟเฟิลบีมนั้น สามารถถ่ายทอดออกเป็นโมเดลพื้นฐานได้ดังนี้ (Worthen & Sanders, 1973:134)

แผนภาพที่ 2 โมเดลพื้นฐานของสตฟเฟิลบีม

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่เน้นสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติกองทุน แล้วเสร็จก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน อย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิต ให้เข้าศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี จัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

8.1 หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่นโดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและการจัดการหมู่บ้านและชุมชน ให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้วยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้วยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถ ในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนแล้วหรือชุมชน ที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดคำมั่นนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่าง อีกทางหนึ่งและส่งเสริมให้บัณฑิตที่ด้อยการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งส่วนของกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยจัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาดรวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและ

การพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวทางหนึ่ง

8.2 วัตถุประสงค์

8.2.1 เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษานักบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนา และติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.2 เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท

8.2.3 เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

8.2.4 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

8.3 เป้าหมาย

8.3.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุน

8.3.2 ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหารโครงการ นวน 74,881 คน

8.3.3 มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ ึ่งต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน

ตารางที่ 1 วงเงินค่าใช้จ่าย : 5,077,119,790 บาท

ค่าใช้จ่าย	รวม (บาท)
1. เงินสนับสนุนให้ทุนการศึกษา (จำนวน 74,881 คน x 6,360 บาท x 10 เดือน)	4,762,431,600
2. การจัดทำหลักสูตร	1,095,000
3. การประชุมนิเทศบัณฑิต	115,316,740
4. การทำความเข้าใจแก่คณาจารย์	21,750,000
5. จัดพิมพ์คู่มือ	37,071,450
6. การจัดสัมมนารายไตรมาส	9,855,000
7. การติดตามและนิเทศของคณาจารย์	129,600,000
รวมทั้งสิ้น	5,077,119,790

พื้นที่ดำเนินการ : ทั่วประเทศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

1.1 รูปแบบการประเมิน

- 1) หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation”
- 2) การตัดสินใจคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น
- 3) การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัวแล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินใจสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีการตัดสินใจ แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง
- 4) รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ จีพีโมเดล (CIPP Model : Context – Process - Product) แบบจำลองจีพีโมเดล ระบุว่าประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ (ตรงตามแผนภาพเชิงระบบที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 1 ของสารนิพนธ์นี้)
 - 4.1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพื้น
 - 4.2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
 - 4.3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้แต่ละราย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ รายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงาน ผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการ จัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

(อ้างอิงในภาคผนวก ข)

2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิพพีโมเดล (CIPP Model) ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้รู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระและข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้นจึงไม่ได้แสดงวิธีการ โดยเฉพาะเทคนิคในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดตัวนั้นๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบ การดำเนินงานกิจการของผู้รู้แต่ละราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอันได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่างๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูลในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่างๆผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ
ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน, ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ
ตัวบ่งชี้อื่นๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอกประกอบไปด้วยตัวแปร
ดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่นสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน /ชุมชนนี้สภาพบ้านและหนองน้ำ
สภาพที่ดินทำกินของหมู่บ้านของชาวบ้านในหมู่บ้าน /ชุมชนและตัวบ่งชี้อื่นๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดระดับบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบ
ไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน /ชุมชน
2. สภาพปัจจุบัน
3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน /ชุมชน
4. ด้านวัฒนธรรม
5. ข้อมูลด้านอื่นๆ เช่น

5.1 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่นการมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง การเช่าที่ทำกินการมีทัศนคติอยากได้ถึงนั้นถึงนี้จนต้องขายทรัพย์สินเดิมหรือกู้หรือยืมเงิน การตลาดสำหรับผลิตและระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์

5.2 วัฒนธรรมประเพณีหรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่นๆ ของท้องถิ่น / ชุมชน

5.3 ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความซื่อ การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น

5.4 ลักษณะบางประการที่ส่งผลกระทบต่อความไม่เข้มแข็งของชุมชน / ท้องถิ่น เช่น การทะทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

4.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ก็คือ ตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้ว ในตอนที่ 3
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - เงิน 1 ล้านบาท
 - คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - ผู้สมัครขอกู้

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยเหลือภาค

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้

4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- จำนวนผู้ที่ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

4.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1) ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวไว้ในตอนที่ 3)

1.2) ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้ภายนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้หลักของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 2.1) เงินที่กู้มาได้
- 2.2) เงินอื่นๆ
- 2.3) สถานที่ และวัสดุคิบ
- 2.4) เทคนิควิธีการทำงาน
- 2.5) กำลังทำงาน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1) การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2) การหาตลาดที่ดี
- 3.3) การหาวัสดุคิบที่ดี
- 3.4) การทำบัญชี
- 3.5) การวิเคราะห์ประเมิน

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - รายได้เป็นเงิน
 - ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

- ผู้ผู้มีการพึ่งพาตนเอง
- ผู้ผู้มีความสามารถและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งพาผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ผู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

5. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าของตัวแปร

ต่อไปนี้เป็นรายการตัวแปรที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการของการทำสารนิพนธ์ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ของเล่มสารนิพนธ์นี้ บรรดาตัวแปรที่ปรากฏในตอนนี้เป็นส่วนใหญ่ได้มาจากการนำเอาตัวแปรของตอนที่ 3 ถึงตอนที่ 6 มาแจกแจงและเรียบเรียงใหม่ และจะมีตัวแปรใหม่ ๆ บางตัวเพิ่มขึ้น เพื่อตอบคำถามที่เพิ่มขึ้นตอนที่ 9 พร้อมกันนี้จึงแสดงลักษณะของค่าตัวแปร เพื่อความสะดวกแก่การเก็บข้อมูลและเขียนสรุปผล

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ
เพียงใด อันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.กองมิกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วที่ก่อนทุน ● มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน ● รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2.กองมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน ● มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3.ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน ● มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4.การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการพัฒนาอาชีพ ● มีการสร้างงาน ● มีการสร้างรายได้ ● มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5.แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน ● มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
6.ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนสมาชิกกองทุน ● จำนวนเงินออมและเงินทุน ● ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.คณะกรรมการบริหารกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีคณะกรรมการบริหารกองทุน ● จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน ● มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2.ระเบียบการบริหารกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีระเบียบการบริหารกองทุน ● มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
3.การดำเนินงานของคณะกรรมการ กรรมการบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการประชุมของคณะกรรมการ ● มีการรับสมัครสมาชิก ● มีการจัดทำบัญชีเงินปัจจุบัน ● มีการรับเงินฝาก ● มีการระดมทุนเงินฝาก
4.การคัดคืนเงินกู้	<ul style="list-style-type: none"> ● มีระเบียบการกู้และขอกู้ ● มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย ● จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ ● จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ ● จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการเงินกู้ ● จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจในการพิจารณาเงินกู้
5.มีการจัดสรรผลประโยชน์	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนชอคกองทุนสะสมจาก 1 ด้านบาท ● จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
6.อื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> ● ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ● มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2.มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน ● มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ดูแล
3.มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> ● ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งพาตนเอง ● มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งพาตนเอง
4.มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งพาตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการนำหลักการพึ่งพาตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
5.มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ● ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ● มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น
6.มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน ● มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงานของผู้ดูแล

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

หมายเหตุ ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้หมายถึงรวมถึงศักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุน หรือผู้ป้อนรายหรือภัยจากธรรมชาติที่อาจจะมีมาในอนาคต

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุนโดยรวม	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่วางกองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกทุกคน มีเงินที่รัฐบาลให้ยืม ● มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการตนเองให้ได้ มีצרหรือรัฐจัดการ ● สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
2.ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้ยืมสินจากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง ● ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยี ● ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเท่าใด	<ul style="list-style-type: none"> ● สภาพป่า ● สภาพของดิน ● สภาพของหนองน้ำ ● จำนวนประชากร ● อาชีพครั้งแรกของประชากร ● ถนน ● ไฟฟ้า ● ประปา
2.การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่างๆ	
2.1ทุนด้านการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน ● จำนวนกลุ่มต่างๆและจำนวนเงิน
2.2ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนลักษณะประชากร ● การประกอบอาชีพ ● สภาพของที่ดิน
2.3ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนวัด / มัสยิด / โบสถ์ ● การใช้ภาษาพื้นบ้าน ● มีโบราณสถาน – โบราณวัตถุ
2.4ทุนทางปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน ● จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ ● จำนวนนักเรียนในระดับต่างๆ ● จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
3.มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้	
3.1 การเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> ● ในแบบ บร.4 ข้อ 5
3.2 ค้าขาย	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนผู้ผู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน
3.3 การบริการในชุมชน	

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้าง ที่สนับสนุน หรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนข้างต้น

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	● มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนมากน้อยเพียงใด
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน	● จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่างๆในชุมชน	● จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน ● จำนวนกลุ่มองค์กรต่างๆในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน	● จำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน	● จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเข้ากองทุน	● จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน	● มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน ● มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมกัน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน	● มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต ● มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	● มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ● มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลที่เชื่อมโยงกับตำบลอื่นๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นคว้าตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
<p>ความเข้มแข็งของกองทุน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความสามัคคี 2. มีความซื่อสัตย์ 3. ชก้องคนทำดี 4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม 6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร 9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก 10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ลักษณะของค่าบนตัวแปรใน บร.2

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่คณะกรรมการในท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
<p>ความเข้มแข็งของชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สรุปประเด็นต่างๆตามที่คณะกรรมการในชุมชนท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

บทที่ 4

ผลการติดตาม การประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน, ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ คิวบ่งชี้อื่นๆ คิวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ คิวชี้วัดบริบทรอบนอกประกอบไปด้วยคิวแปร ดังต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เนื่องจากปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบกับสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ อย่างรุนแรง ประกอบกับก่อนหน้านี้ ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศก็มี ความยากจนเป็นทุนอยู่แล้ว จึงประสบความยากจนลงอีก ถึงแม้ว่าประเทศไทยมีการปฏิรูปต่าง ๆ ในขณะนั้น โดยรัฐบาลได้แก้ไขปัญหาได้แก้อันตัยัน ก็คือการกู้ยืมเงินจากกองทุนต่างชาติ (IMF) เพื่อมาบรรเทาผลกระทบภายในประเทศ เป็นการกู้ยืมเพื่อเกิดสภาพคล่อง

แต่เป็นการแก้ไขในส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะประชาชนยังมีความยากจนเหมือนเดิม เพราะประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเมื่อมาถึงรัฐบาลใหม่ นำโดย นายกรัฐมนตรี พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้จัดตั้งนโยบายกองทุนหมู่บ้าน เพื่อบรรเทาความยากจนให้กับประเทศ ให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

รัฐบาลพยายามเร่งด่วนเพื่อจะแก้ไขปัญหาให้ประชาชน เพื่อเป็นการกู้เศรษฐกิจให้กับประเทศโดยรวม โดยรัฐบาลได้นำเงินที่กู้ระหว่างประเทศ (IMF) ให้จัดสรรลงให้กับประชาชนในรูปแบบของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อกระจายรายได้อย่างแท้จริง

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากสภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้มีการลดตัวโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้มีการปิดกิจการ บางแห่งลดจำนวนคนงานเพื่อให้สอดคล้องกับรายได้ของโรงงานนั้น จากสภาวะเศรษฐกิจของประเทศในอดีตนั้น การดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ไม่สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจในประเทศ รัฐบาลจึงเห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจระดับล่าง เพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของประเทศ รัฐบาลจึงมีการสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้ความมั่นคงตั้งแต่ระดับชุมชนขึ้นมาโดยรัฐบาลจะสนับสนุนอย่างเต็มที่ มีรูปแบบการจัดการอย่างมีระบบ จนตลอดเกิดการสร้างงาน ในชุมชนเพื่อลดปัญหาปัญหาการว่างงานของประชาชนลงมาด้วย

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน /ชุมชน

พื้นที่บ้านผ่านศึกเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2500 หรือประมาณเมื่อ 45 ปีมาแล้ว โดยแรกเริ่มนั้นพื้นที่หมู่บ้านผ่านศึกแห่งนี้เป็นป่าดงดิบมีเขตรอยต่อติดกับเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่โดยพื้นที่แห่งนี้ได้รับความดูแลขึ้นกับองค์การทหารผ่านศึกคนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านจึงเป็นอดีตทหารผ่านศึกในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และอดีตทหารสงครามเกาหลี ซึ่งเมื่อเสร็จสิ้นจากสงครามแล้วจะได้รับพื้นที่ทำกินจากหน่วยงานองค์การทหารผ่านศึก ณ.บริเวณแห่งนี้ โดยจะจัดสรรพื้นที่คนทำกินให้คนละประมาณ 30 ไร่ พร้อมกับจัดสร้างบ้านให้ในชุมชนอีกคนละ 2 งาน โดยคิดค่าแรงพร้อมค่าวัสดุอุปกรณ์แล้วเสร็จหลังละ 6,000 บาท โดยจะทำสัญญาผ่อนชำระค่าปลูกบ้านกับผู้ที่ได้รับสิทธิ์ทางองค์การจะแนะนำอาชีพพร้อมดูแลความเป็นอยู่ด้วยเป็นเวลา 5 ปี พร้อมทั้งสร้างสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้ทั้งด้วย ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และโรงเรียน เมื่อครบกำหนด 5 ปีแล้วทางองค์การจะไปดูแลทหารผ่านศึกชุดใหม่ต่อไป

ประชาชนยุคแรกที่เข้ามาจากหลายจังหวัดมารวมกัน อาทิเช่น จากสมุทรสาคร ปทุมธานี ลพบุรี อุตรดิตถ์ สิงห์บุรี เป็นต้น ต่อมามีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยดีขึ้นผู้ที่ครอบครองพื้นที่ทำการขายที่ดินให้กับนายทุนต่าง ๆ ต่อมาได้มีการจัดสรรทำรีสอร์ททำบ้านพักต่างอากาศบ้าง และมีการซื้อเพื่อเก็งกำไรในอนาคตบ้าง จึงทำให้ประชากรในหมู่บ้านมีความหลากหลายมากขึ้น พร้อมทั้งชาวบ้านรุ่นเก่า ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ของตนเอง

แรกเริ่มเดิมทีพื้นที่ผ่านศึกมีอาณาเขตตั้งแต่หมู่บ้านหนองยางจนถึงสุดเขตหมู่บ้านผ่านศึก แต่มาใน พ.ศ.2535 ได้แยกออกจากหมู่บ้านหนองยางเพราะมีจำนวนหลังคาเรือนมากกว่า 100 หลังคาเรือน จึงแยกตัวออกมาตั้งหมู่บ้านใหม่ จึงเปลี่ยนจากหมู่ 3 เป็น หมู่ที่ 11 จนถึงปัจจุบันมีจำนวนหลังคาเรือนเพิ่มเป็น 123 หลังคาเรือน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	176	50.43
- หญิง	173	49.57
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	12	3.44
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	20	5.73
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	26	7.45
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	57	16.33
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	63	18.05
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	119	34.09
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	31	8.88
60 ปี 1 วันขึ้นไป	21	6.02
4. การประกอบอาชีพ (123 คน)		
- ค้าขาย	25	20.33
- ทำสวน	23	18.70
- รับราชการ	13	10.57
- รับจ้าง	52	42.27
- เกษังสัตว์	10	8.13

โดยในหมู่บ้านได้มีการแบ่งปริมาณการครอบครองพื้นที่มีดังนี้

จำนวนที่ดิน 1 - 5 ไร่ มี 46 ครัวเรือน

จำนวนที่ดิน 6 - 10 ไร่ มี 18 ครัวเรือน

จำนวนที่ดิน 11 - 20 ไร่ มี 22 ครัวเรือน

จำนวนที่ดิน 21 - 50 ไร่ มี 12 ครัวเรือน

โดยได้มีจำนวนประชากรอยู่จำนวนหนึ่งที่อาศัยที่ดินสาธารณะในหมู่บ้านอยู่จำนวน 27 ครัวเรือน

1.2.3 การศึกษาในชุมชน

ในชุมชนไม่มีสถานศึกษาในระดับ ประถมศึกษา , มัธยมศึกษา โดยการศึกษาในท้องถิ่นต้องเดินทางไปศึกษาที่นอกชุมชน

1.2.4 ระบบนิเวศน์ของชุมชน

บ้านผ่านศึกตั้งอยู่บริเวณที่ลาดไหลเขาทิศตะวันตกติดกับเทือกเขาทิศตะวันตกติดกับลำห้วยหมวกเหล็ก ซึ่งแบ่งเขตระหว่างภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสระบุรี และ จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ติดกับหมู่บ้านหนองยาง ทิศเหนือติดกับถนนมิตรภาพ สภาพพื้นดินเป็นดินที่อุดมสมบูรณ์มากซึ่งเป็นดินตะกอนที่ถูกกัดเซาะจากภูเขา ส่วนใหญ่แล้วจะปลูกพืชสวนกันเป็นจำนวนมาก เช่น น้อยหน่า มะม่วง มะขาม เป็นต้น และบางหลังคาเรือนทำฟาร์มโคนม

สภาพภูเขาป่าสงวนจะมีป่าไม้ขึ้นปกคลุมหนาแน่นพอสมควรมีทั้ง ไม้ยืนต้น ไม้ไผ่ลวก สภาพป่าไม้ค่อนข้างสมบูรณ์มีสัตว์ป่า อาทิเช่น กระรอก กระแต ไก่ป่า เป็นต้น

ในหมู่บ้านผ่านศึกมีพื้นที่ทั้งหมด 1,250 ตร.ก.ม. ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งอาศัยของบ้านเรือนประชาชน ส่วนพื้นที่ทำกินนั้นอยู่ห่างออกไปตั้งอยู่อีกหมู่บ้าน โดยมีถนนผ่านใจกลางหมู่บ้านเป็นถนนสาธารณะซึ่งเป็นถนนระหว่างทางแยกสายมิตรภาพถึงอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ระยะทางประมาณ 23 กิโลเมตร แหล่งน้ำมีต้นกำเนิดมาจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นน้ำซับและมีน้ำไหลตลอดไหลผ่านทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้านและเป็นสายน้ำลำห้วยชื่อ หมวกเหล็ก ไหลผ่านทางน้ำตกหมวกเหล็กและไปยังน้ำตกเจ็ดสาวน้อย ลงไปสู่แม่น้ำป่าสัก โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้น้ำจากลำธารแห่งนี้มาใช้ระบบประปาของหมู่บ้าน น้ำประปาจะใช้ครบทุกหลังคาเรือน

1.2.5 ระบบสังคมและวัฒนธรรม

สังคมในชุมชนผ่านศึกเป็นแบบระบบเครือญาติเสียส่วนใหญ่ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วคือชุมชนบ้านผ่านศึกได้มาจากหลากหลายพื้นที่และหลากหลายจังหวัดดังนั้นความสัมพันธ์กันในชุมชนจะมีกันในเครือญาติกันมากกว่าชาวบ้านทั่วไป พร้อมกับวัฒนธรรมในชุมชนมีน้อยเนื่องจากว่าเป็นชุมชนที่ก่อตั้งมาประมาณ 45 ปีมาแล้ว จึงถือได้ว่าเป็นหมู่บ้านที่ยังไม่มีวัฒนธรรมสืบทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นของตนเอง แต่จะมีประเพณีประจำปีเช่น ทำบุญปีใหม่ สงกรานต์ สรงน้ำพระ ทำบุญเข้าพรรษา เป็นต้น

2. ผลการประเมินโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า

ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากจำนวนประชากรในหมู่บ้านผ่านศึกทั้งหมดมี 123 หลังคาเรือน ทำการสำรวจเก็บข้อมูลมา 50 ตัวอย่าง ๆ ละ 1 คริวเรือน หรือคิดเป็น 40.65 % ของข้อมูลประชากรในหมู่บ้านทั้งหมด ใน 100 % ของข้อมูลที่เก็บได้คือเงินกองทุนหมุนเวียน ที่รัฐบาลให้ไว้กับหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านกู้ยืมและดอกเบี้ยถูก เพื่อช่วยเหลือช่วยบ้านให้มีเงินทุนประกอบอาชีพโดยการจัดตั้งกลุ่มบริหารจัดการกองทุนกันเองภายในหมู่บ้าน

ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากจำนวนประชากรในหมู่บ้านผ่านศึกทั้งหมดมี 123 หลังคาเรือนทำการสำรวจเก็บข้อมูลมา 50 ตัวอย่าง ๆ ละ 1 คริวเรือน หรือคิดเป็น 40.65 % ของข้อมูลประชากรในหมู่บ้านทั้งหมด ใน 100 % ของข้อมูลมีความเห็นว่า ดี เพราะเป็นเงินกู้ยืม ดอกเบี้ยถูก และสามารถ

นำดอกผลไปพัฒนา หมู่บ้านให้ดีขึ้น เป็นโครงการที่ช่วยให้ชาวบ้านมีความรัก มีความสามัคคีต่อกัน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้จักการบริหาร-การจัดการกองทุนการกองทุนหมู่บ้าน

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลแล้ว และปล่อยให้กู้แก่สมาชิก ไปดำเนินการแล้ว พร้อมทั้งให้มีกฎระเบียบในการควบคุม การรับสมาชิก การกู้ยืมของสมาชิกในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมและการส่งคืนเงินกู้

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันเล็งคร่วมกันเสนอชื่อในการประชุมหมู่บ้าน

คุณสมบัติของคณะกรรมการหมู่บ้านนั้นต้องมีคุณสมบัติดังในกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน (อ้างอิงในภาคผนวก จ)

การได้รับคัดเลือกนั้นได้จากการเสนอชื่อของประชาชนในการประชุมการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านที่ประชาชนในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมอย่างน้อย 3 ใน 4 ของจำนวนหลังคาเรือน ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน และชาวบ้านเสนอชื่อต่าง ๆ ขึ้นเพื่อพิจารณาร่วมกันยกมือจำนวน 15 คน แต่ละจะต้องมีส่วนของผู้หญิงรวมอยู่ในคณะกรรมการด้วย กิ่งหนึ่ง

4) นักศึกษาวินิจิต

เข้าไปมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนและข้อมูลต่าง ๆ ของงานกองทุนหมู่บ้านผ่านศึกษาดูแบบรายงาน พร้อมทั้งการได้ช่วยส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับข้อสงสัยในงานของหมู่บ้านและการจัดเวทีประชาชนตามแบบแผนของงานที่ได้มีในหน้าที่ของนักศึกษาวินิจิต (อ้างอิงในภาคผนวก ข)

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า

- ต้องเป็นสมาชิกที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของหมู่บ้านผ่านศึก
- จะต้องสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและมีหุ้นอยู่ในกองทุนอย่างน้อย 1 หุ้น
- ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ของหมู่บ้านจะต้องส่งเงินฝากสัจจะอย่างน้อย 6 เดือน จึงจะมีสิทธิได้กู้ยืมเงินของหมู่บ้านได้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน

กระบวนการทำบัญชีของกองทุนนั้น เภรัญญิกหมู่บ้านเป็นผู้จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย บัญชีงบดุล ซึ่งเพรัญญิกจะต้องเป็นผู้ทำบัญชีทุกครั้งเมื่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมาติดต่อรับเงินจ่ายเงิน (อ้างอิงในภาคผนวก ซ)

3) วิธีการชำระเงินคืน

จากการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านผ่านศึกได้ชี้ชัดว่า
การชำระเงินของสมาชิกมีข้อกำหนดดังนี้

ระยะเวลาการกู้ยืมของสมาชิกให้คืนเงินต้นระยะเวลา 1 ปี ดอกเบี้ยเงินกู้ของสมาชิกให้ชำระเป็นรายเดือน

ในที่นี้อาชีพด้านการค้าขายของสมาชิกกองทุนในหมู่บ้านที่ขอเสนอกู้ยืมคณะกรรมการกองทุนในหมู่บ้านมีมติในที่ประชุมว่า ให้อาชีพด้านการค้าขายชำระเงินต้นถึงหนึ่งเมื่อครบกำหนด 6 เดือน ของการกู้ยืม เมื่อนำเงินส่วนที่ชำระคืนเป็นทุนให้กับสมาชิกรายอื่นได้กู้ยืมนำไปประกอบต่อไป เพราะว่าอาชีพของการค้าขายเป็นอาชีพที่มีเงินหมุนเวียนทุกวันและสามารถคืนเงินทุนได้ไวเช่นกัน

4) บทบาทของนักศึกษา

นักศึกษาผู้ทำวิจัยสารนิพนธ์นี้ได้ทำการจัดเวทีสัมมนาขึ้นเพื่อให้สมาชิกของกองทุนทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ได้พบปะ แลกเปลี่ยนและเสนอแนะ ในการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านด้วยกัน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า

- ในชุมชนมีผู้ที่สนใจในการจะขอกู้เงินกองทุนไปประกอบอาชีพกันมากขึ้นเห็นได้จากการหาความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพกันในชุมชนและจากการจัดเวทีกลุ่มประกอบอาชีพในชุมชนมีผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

- เงินกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลมาข้างต้นจำนวน 1 ล้านบาทนั้นปัจจุบันเงินกองทุนหมู่บ้านผ่านสีกนี้ได้มีดอกผลเพิ่มขึ้นทุก ๆ เดือนซึ่งเกิดจากสมาชิกที่กู้ยืมไปประกอบอาชีพแล้วส่งคืนดอกเบี้ยกู้ยืมกองทุนกลับมาคืนกองทุน

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

- จำนวนผู้ที่กู้เงินกองทุนไปนั้นได้นำเงินไปประกอบอาชีพที่ผู้ขอู้เสนอต่อคณะกรรมการกองทุนก่อให้เกิดรายได้ในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น

- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านในกลุ่มที่ชุมชนได้เริ่มก่อตั้งขึ้นมาปัจจุบันเงินสะสมนี้ได้เพิ่มมากขึ้นจนสามารถปล่อยกู้ให้กับสมาชิกได้และได้มีสมาชิกทำการกู้ยืมไปประกอบอาชีพแล้ว

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

- กองทุนหมู่บ้านผ่านสีกที่ได้ก่อตั้งจากชุมชนท้องถิ่นที่ได้ร่วมกันประชุมเพื่อคัดเลือกกรรมการบริหารกองทุนนั้นได้ก่อให้เกิดความรักและความสามัคคีกันในชุมชนที่จะร่วมกันพัฒนากองทุนให้เข้มแข็งเติบโตเป็นกองทุนที่ยั่งยืนต่อไป

- ภายในชุมชนได้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในการประกอบอาชีพและเกิดการเรียนรู้ข่าวสารใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่

- ภายในชุมชนยังมีกลุ่มอาชีพอีกหลายกลุ่มอาชีพพร้อมทั้งยังช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วย เช่นกลุ่มเกษตรกรที่ทำการปลูกผักและผลไม้เมื่อถึงฤดูการเก็บผลผลิตก็จะเก็บผลผลิตนั้นส่งไปยังกลุ่มค้าขายที่ค้าขายของฝากนักท่องเที่ยวประจำท้องถิ่นซึ่งเป็นการช่วยเหลือกันในชุมชน

- จากกองทุนหมู่บ้านที่ได้ดำเนินงานมาแล้วนั้นและได้มีสมาชิกได้กู้ยืมไปประกอบอาชีพ ทำให้เกิดอาชีพในชุมชนเพิ่มมากขึ้นมีความหลากหลายอาชีพตามที่สมาชิกได้เสนอเช่น ผู้ขอเข้าไปประกอบอาชีพการเลี้ยงปลาโดยเลี้ยงในบ่อซีเมนต์ อาชีพเกษตรกรรม เช่นการปลูกผักสวนครัว ปลูกข้าว โปดหวาน เป็นต้น ซึ่งอาชีพที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ได้ก่อให้เกิดการพึ่งพากันในชุมชน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการกู้ พบว่า สมาชิกที่กู้เงินของกองทุนหมู่บ้านไปประกอบอาชีพกองทุนส่วนใหญ่แล้ว จะนำเงินกู้ยืมไปเพิ่มศักยภาพในอาชีพของตนเองเดิมอยู่แล้ว ได้แก่ อาชีพเลี้ยงโคนม อาชีพค้าขาย อาชีพทำไร่ และอาชีพที่ผู้กู้ขอดำเนินการใหม่ ได้แก่ อาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า อาชีพเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์ โดยในอาชีพที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้กู้ประกอบอาชีพมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี สำหรับอาชีพที่ผู้กู้นำไปดำเนินการใหม่นั้น ได้รับการสนับสนุนชี้แนะจากพัฒนาการอำเภอ

- จุดเด่น** - เป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพของผู้กู้ให้ดีขึ้น
- เป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวเพิ่มมากขึ้น
 - ช่วยการลดการกู้ยืมเงินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยแพง

จุดด้อย - ผู้กู้ยืมมีอาชีพและมีกิจการประกอบอยู่แล้วนั้น อาจนำเงินที่กู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน ไปใช้นอกระบบอาชีพที่ได้เสนอต่อกองทุน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

จำนวนเงินที่สมาชิกกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมทางภาคการเกษตร โดยทั้งหมดที่กู้ยืมไปประกอบอาชีพทางภาคเกษตรที่กู้ยืมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 480,000 บาท การค้ำมีผู้กู้ 360,000 บาท และการบริการคือตัดเข็บเสื้อผ้ามีผู้กู้จำนวน 1 ราย เป็นเงิน 20,000 บาท โดยผู้ขอกู้ภาคด้านการเกษตรแบ่งออกเป็นรายละเอียดดังต่อไปนี้

พืชไร่	มีผู้ขอกู้	5 ราย	เป็นเงิน	100,000 บาท
เลี้ยงโคนม	มีผู้ขอกู้	20 ราย	เป็นเงิน	370,000 บาท
เลี้ยงปลา	มีผู้ขอกู้	1 ราย	เป็นเงิน	10,000 บาท
อาชีพค้าขาย	มีผู้ขอกู้	18 ราย	เป็นเงิน	360,000 บาท
ตัดเข็บเสื้อผ้า	มีผู้ขอกู้	1 ราย	เป็นเงิน	20,000 บาท

อาชีพภาคการเกษตรมีผู้ขอกู้ ทั้งหมด 26 ราย ได้ดำเนินเป็นกิจการในพื้นที่ภายในหมู่บ้านทั้งหมด และก็มีอาชีพที่ดำเนินอยู่แล้ว 25 ราย

จุดเด่น

- จำนวนเงินผู้ขอกู้ดำเนินกิจการภายในหมู่บ้านนั้น ส่งเสริมให้มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านนั้นเพิ่มมากขึ้น

- ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในอาชีพผู้ขอกู้ประกอบกิจการอยู่
- สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้จากการดำเนินกิจการเพิ่มขึ้น

จุดด้อย

- จำนวนเงินที่ผู้ขอกู้ไปประกอบกิจการที่ดำเนินกิจการอยู่แล้วนั้นอาจนำเงินกู้ยืมบางส่วน ไปใช้จ่ายนอกระบบทำให้จำนวนเงินไม่หมุนเวียนในพื้นที่อย่างเต็มที่

- จำนวนเงินที่ให้กู้ยืมนั้นในอาชีพของ โคนมแล้วไม่เพียงพอเพราะว่าอาชีพเลี้ยง โคนมเป็นอาชีพที่ใช้เงินลงทุนมาก

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B

การเสริมสร้างโอกาสประกอบอาชีพ ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนั้น เป็นสิ่งสำคัญของการประสบความสำเร็จ การประกอบอาชีพ การดำเนินปล้อยู่ให้แก่สมาชิกของกองทุนนั้น ปัจจัยสำคัญต้องคำนึงถึงช่วงเวลาในการประกอบอาชีพด้วย จะทำให้สมาชิกประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพสูง เช่น สมาชิกขอกู้ไปทำไร่ ปลูกข้าว โพดหวาน ต้องคำนึงถึงสภาพดิน ฟ้า อากาศที่จะขอกู้ไปลงทุนดำเนินกิจการ

จุดเด่น ช่วยเสริมสร้างโอกาสประสบความสำเร็จในอาชีพได้มาก และสมาชิกมีรายได้เข้าครอบครัวได้ มีโอกาสต้นเงินทุนได้สูง

จุดด้อย เสียโอกาสในการลงทุนช่วงเวลาที่เหมาะสม และทำให้โอกาสในการส่งเงินคืนมีน้อยและไม่ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่ครอบครัว

2.2.4 ผลประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

- 1) ผลโดยตรง มีการว่างงานน้อยลงในชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 2) ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้ขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ไปประกอบอาชีพเลี้ยง ไก่หมู ได้มีโอกาสเสริมสร้างคุณภาพที่ดีมากขึ้น
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม ประชาชนเริ่มคิดหาวิธีนำเงินกองมาประกอบกิจการเป็นของตนเอง โดยมีหลาย ๆ อาชีพดำเนินกิจการในชุมชนทำให้ประชาชนเริ่มสำนึกรักท้องถิ่นของตนเพิ่มมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักความสามัคคีที่ดีต่อกัน

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีของผู้

จากการประมวลเทคนิคของผู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน แบ่งแยกเป็น 5 อาชีพ ดังนี้คือ

3.1 อาชีพเลี้ยงโคนม

โดยส่วนใหญ่แล้วการเลี้ยง โคนมที่ประกอบอาชีพกันอยู่ทุกวันนี้ได้มีประสพภรณ์เคียงไม่ต่ำกว่า 10 ปี ในแต่ละราย โดยปัจจัยนำเข้าที่คิของอาชีพเลี้ยง โคนมได้แก่

- สายพันธุ์โคนม
- คุณภาพอาหารสัตว์ ในการเลี้ยง โคนม
- คุณภาพมาตรฐานความสะอาดในการส่งเสริมขายผลผลิตได้แก่ นำนม

โดยสายพันธุ์โคนมจะให้ปริมาณน้ำนมแตกต่างกันในแต่ละสายพันธุ์ โดยสายพันธุ์โคนมแห่งประเทศไทยที่นิยมเลี้ยงกันมากที่สุดคือ สายพันธุ์ ขาว - ดำ โดยเป็นสายพันธุ์มาจากต่างประเทศ โดยเข้ามาเลี้ยงในประเทศไทยได้นั้น ได้มีการปรับปรุงพันธุ์ที่มีสายเลือด ที่รับกับสภาพที่เมืองไทย ถ้ามีการปรับปรุงให้มีสายเลือดถ้ามีสูงก็จะบ่งบอกถึงลักษณะของโคนมได้มาก และจะลดลักษณะของสายพันธุ์ไปเรื่อย ๆ เมื่อสายพันธุ์จะลดน้อยลงในรุ่นต่อไป

คุณภาพอาหารสัตว์ในการเลี้ยงโคนมนั้น อาหารหลักของโคนมคือ หญ้าสด , ข้าวโพด ข้าวฟ่าง เป็นต้น ส่วนอาหารเสริมที่ใช้เลี้ยงโคนมนั้น เป็นอาหารชั้น ได้มีหลากหลายชนิดตามท้องตลาด อาหารชั้นเป็นสิ่งสำคัญมากในการเลี้ยงโคนม เพราะโคนมที่ให้ผลผลิตน้ำนมสูงจะต้องใช้สารอาหารเป็นจำนวนมากในการผลิตน้ำนม ถ้าร่างกายโคนมได้รับสารอาหารน้อยก็จะให้ผลผลิตน้อยตามไปด้วย แต่โคนมจะขาดอาหารหลายไม่ได้ เพราะโคนมเป็นสัตว์ 4 กระเพาะ จะต้องมีการเลี้ยงเอื้องตามกระบวนการร่างกายโคนม จะก่อให้เกิดการสมดุลแก่ร่างกาย

ส่วนความสะอาดผลิตผลคือน้ำมนั้น ก็เป็นปัจจัยหลักในการประกอบอาชีพการเลี้ยง โคนม เพราะราคาจะขึ้นอยู่กับความสะอาดของน้ำนมที่เกษตรกรนำไปขาย เห็นได้ว่าน้ำนมมีคุณภาพโปรตีนสูง จึงก่อให้เกิดความเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ต่าง ๆ ได้ง่าย เพราะฉะนั้นทุกชั้นตอนหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้รีนมนั้น จะต้องสะอาดทุกชั้นตอน สำหรับปริมาณน้ำนมคิในประเทศไทยนี้ ยังไม่เพียงพอความต้องการของตลาด เกษตรกรรายใดส่งน้ำนมมากตามปริมาณน้ำนมที่ส่งแต่ต้องใส่คุณภาพตามมาตรฐานตามโรงงานรับนมกำหนดด้วย

3.2 อาชีพค้าขาย

ส่วนใหญ่อาชีพค้าขายของสมาชิกในชุมชนนั้น จะมีแผงลอยในตลาดขายของฝากอยู่ที่ อ. มวกเหล็ก จ. สระบุรี อยู่แล้ว โดยสมาชิกแต่ละรายประกอบอาชีพค้าขายในลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่วางขายแตกต่างกันที่ประกอบอาชีพค้าขายในลักษณะของผลิตภัณฑ์ในแต่ละคน ปัจจัยนำเข้าที่คิดในอาชีวด้านการค้าขายคือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ และราคาเป็นสำคัญ ในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นเป็นส่วนช่วยให้กับ พ่อค้า แม่ค้า ที่เปิดร้านขายของเป็นอย่างมาก เพราะความพึงพอใจของลูกค้าเป็นส่วนใหญ่ ถ้ามีคุณภาพ ของฝากมารับประทานก็จะค้าขายดี มีลูกค้าประจำเป็นจำนวนมากอีกด้วย พร้อมทั้งราคาที่กำหนดการขาย พ่อค้า แม่ค้า รายใดได้ไปซื้อที่ราคาถูกกว่า คุณภาพดีนั้น ก็จะมีกำไร ทำให้มีรายได้เข้ามาอีก

3.3 อาชีพ ทำพืชไร่

โดยสมาชิกส่วนใหญ่ที่ขอเข้ามาประกอบอาชีพนั้น จะมีสวน ที่ทำมาหากินเป็นของตนเองนั้น ส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนกิจการที่ตนเองมีอยู่ อาทิ ปลูก ทุเรียน , ขาฆ่าแมลง เป็นต้น สมาชิกที่ขอเข้ามาทำไร่ส่วนใหญ่จะเป็น สวนน้อยหน้า ส่วนปัจจัยที่ติดของการทำพืชไร่คือ ต้องขึ้นอยู่ สภาพดินฟ้า อากาศ ปลูก ขาฆ่าแมลง เป็นหลัก อย่างน้อยหน้าที่สมาชิกกำลังดำเนินการอยู่นั้น อย่างปีไหนที่ฝนตกมากผลผลิตก็มากตามไปด้วย ส่วนการใส่ปุ๋ยบำรุงทางดิน และทางใบนั้น เป็นปัจจัยที่ทำให้ผลของน้อยหน้าใหญ่ รายได้ น้อยหน้านั้นขายกันมากตามขนาดของผลโดยจะแบ่งออกเป็น 3 เกรด คือ เล็ก กลาง ใหญ่ และสุดท้ายขาฆ่าแมลง และก็เป็นส่วนสำคัญในการดูแลรักษาต้นน้อยหน้า และผลน้อยหน้าเป็นอยู่ในสภาพที่ปกติ

3.4 อาชีพเลี้ยงปลาในบ่อปูนซีเมนต์

อาชีพเลี้ยงปลาในบ่อปูนซีเมนต์นี้ ในหมู่บ้านผ่านศึกนี้เป็นพื้นที่ลาดไหล่เขา เพราะฉะนั้นจึงเก็บน้ำในอ่าง หรือสระน้ำไม่อยู่ จึงต้องทำการเลี้ยงปลาในบ่อที่เป็นบ่อที่แข็งแรงมากจึงควนเลือกซื้อในบ่อปลาที่เพาะพันธุ์เองเพราะเชื่อถือได้ จึงควรปล่อยปลาที่ที่เลี้ยงนั้น ไม่นานไม่น้อยจนเกินไป เพราะจะได้คุณภาพนั้นไม่ได้ตามที่ข้องการ อาหารปลาที่เลี้ยงนั้นมีวางขายตามตลาดทั่วไป ระยะเวลาที่เลี้ยงปลาในบ่อนี้ ใช้เวลา 60 วัน จึงจะขายได้

3.5 อาชีพ ตัดเย็บเสื้อผ้า

โดยสมาชิกที่ขอเรื่องผู้มาประกอบกิจการตัดเย็บเสื้อผ้านี้อธิบายว่า ปัจจัยนำเข้าที่คิดการประกอบอาชีพคือ ความชำนาญในการตัดเย็บเสื้อผ้า จะก่อให้เกิดของความสมบูรณ์ของชิ้นงานและเป็นที่พึงพอใจของลูกค้าเป็นอย่างมาก

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ก่อนที่จะได้รับการสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านจากรัฐบาลในชุมชนเองจะต้องมีกลุ่มที่เกิดจากการก่อตั้งกันภายในชุมชนก่อน ในหมู่บ้านผ่านศึกมีกลุ่มที่ร่วมกันก่อตั้งขึ้นมา คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อฝึกนิสัยการออมเงินของคนภายในชุมชน และฝึกการทำงานร่วมกันภายในชุมชนเกิดความรักความสามัคคีกันภายในชุมชน เมื่อชุมชนเกิดความรักความสามัคคีกันภายในชุมชนแล้วรัฐบาลจะสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านให้กับชุมชน 1 ล้านบาท แรกเริ่มคนในชุมชนเองยังไม่เข้าใจกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทดีเท่าที่ควรเนื่องจากเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลทำให้เกิดความสับสนของคนในชุมชนว่ารัฐบาลสนับสนุนเงินกองทุนหมู่บ้านมาเพื่ออะไร ต่อจากนั้นรัฐบาลเองได้จ้างบัณฑิตที่จบการศึกษามาสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชนและทำการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านอื่น ๆ

4.1.2 การมีระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านผ่านศึกได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุนจากการคัดเลือกของคนในหมู่บ้าน การประชุมคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนนั้นได้มีชาวบ้านเข้าร่วมประชุมมากกว่า 75 %ของคนในชุมชนเป็นไปตามระเบียบที่ทางภาครัฐบาลได้กำหนดไว้ และสัดส่วนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระหว่างชาย กับหญิงก็มีสัดส่วนที่เท่า ๆ กันคือ มีชาย 8 คน และหญิง 7 คน รวมมีคณะกรรมการหมู่บ้านผ่านศึกจำนวน 15 คน

กองทุนหมู่บ้านผ่านศึกได้มีการกำหนดระเบียบที่ใช้ในการบริหารกองทุนด้วย โดยระเบียบดังกล่าวได้มีการร่วมกันพิจารณาเพื่อที่จะได้นำมาใช้ในหมู่บ้านผ่านศึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยการร่วมกันพิจารณากันในคณะกรรมการกองทุน

ในการบริหารกองทุนนั้นมีขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบในการรับสมัครสมาชิกกองทุน การทำเรื่องขอกู้ของสมาชิก การพิจารณาขอกู้ของสมาชิก ทั้งหมดต้องมีการเข้าประชุมพิจารณาตามกฎระเบียบภายในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านผ่านศึกและร่วมกันและร่วมกันยกมือเห็นชอบโดยต้องได้เสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการที่เข้าร่วมประชุมด้วย

4.1.3 มีการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง

สมาชิกที่ทำเรื่องขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก เพื่อนำเงินมาประกอบอาชีพที่เป็นเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ การเลี้ยงไก่ และการทำไร่ เป็นต้น อาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่นำผลผลิตมาบริโภคด้วยภายในครัวเรือนถ้าผลผลิตได้มากก็จะนำไปขายนารายได้เข้ามาในครัวเรือนด้วย

4.1.4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ชาวบ้านในหมู่บ้านผ่านศึกมีความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกันมากขึ้นซึ่งเห็นได้จากการเป็นสมาชิกในกองทุนเพิ่มขึ้นและมีจำนวนสมาชิกขอกู้กองทุนหมู่บ้าน ไปประกอบอาชีพกันอย่างเพิ่มขึ้นปีนตัวชี้วัด ได้ว่า ได้มีชาวบ้านที่จะขอกู้กองทุนหมู่บ้านที่มีดอกเบี้ยต่ำ ไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยไม่พึ่งพาเงินลงทุนจากภายนอกที่มีดอกเบี้ยสูง

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง

กองทุนหมู่บ้านผ่านศึกแรกเริ่มได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนดอกเบี้ยจากการกู้ยืมของสมาชิกเป็นจำนวน 51600 บาท และเพิ่มขึ้นทุก ๆ เดือนสมาชิกชาวบ้านผ่านศึกที่ได้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านไปประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้นภายในครัวเรือน และอาชีพที่ประกอบอยู่แล้วนั้น ได้มีการขยายกิจการและมีการสร้างความมั่นคงของอาชีพ ได้ดียิ่งขึ้นด้วย

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- เพิ่มขึ้น
- 1) สมาชิกกองทุนที่กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพในชุมชนมีรายได้เข้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น
 - 2) ชาวบ้านในชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้านและขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มขึ้นเพื่อลดปัญหาการกู้ยืมเงินทุนจากนายทุนนอกระบบที่มีดอกเบี้ยแพง
 - 3) การเกิดกองทุนหมู่บ้านผ่านศึกที่ชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกันก่อตั้งและร่วมกันบริหาร พร้อมทั้งช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนก่อให้เกิดความรักความสามัคคี มีการรักใคร่ปกป้องคองกันในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- 1) ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังเป็นหนี้รายทุนนอกระบบกันมากจึงต้องอาศัยเวลานานที่คนในชุมชนจะพึ่งพาตนเองได้
- 2) นโยบายเร่งด่วนที่ให้ชาวบ้านจัดตั้งและดูแลกองทุนหมู่บ้านนั้นนั้น ประสิทธิภาพในการทำงานและการบริหารงานกองทุนที่ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินงานอยู่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจึงต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไขในเรื่องต่าง ๆ อีกมาก

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

พบว่าชุมชนหมู่บ้านผ่านศึกนี้มีผู้คนมาจากหลากหลายพื้นที่และหลากหลายจังหวัดของประเทศไทยมากแต่ละคนจึงมีความรู้และความถนัดแตกต่างกันไปในแต่ละอาชีพในการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์นั้นจะเห็นได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านประกอบอาชีพได้ดีเป็นอย่างมากและมีการแนะนำการประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มไปในทางที่ดีอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการมีองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้จะทำให้เกิดการร่วมมือกันที่จะแก้ปัญหในด้านต่าง ๆ ในชุมชน อีกทั้งยังเกิดความรักและความสามัคคีกันในชุมชนอีกด้วย

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกันมาก สืบเนื่องจากการเรียกประชุมการภายในหมู่บ้าน สมาชิกมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และรับฟังความเห็นของสมาชิกเป็นส่วนใหญ่

4.4.2 ความเข้มแข็งในชุมชนตามทัศนคติของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า หมู่บ้านจะเข้มแข็งได้ ต้องมีผู้นำท้องถิ่นหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจการที่ดี และมีความสามัคคี สมาชิกในชุมชนรับฟังความคิดเห็นในการประชุมหรือเสวนา ชาวบ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก หมู่ที่ 11 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 สรุป

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ สวัสดิภาพของสมาชิก
- 3) เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 4) เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยมีการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 5) เพื่อให้เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน
- 6) เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง
- 7) เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
- 8) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน

1.1.2 วิธีการดำเนินการ

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพโอมเคลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4
- ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรมและภาคผนวก
จนสมบูรณ์

1.1.3 ผลการดำเนินงาน

- สมาชิกในหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น คนว่างงานในชุมชนน้อยลง และมีรายได้ในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น
- สมาชิกในชุมชนมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในหมู่บ้าน และงานในบริหารกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกด้วย
- สมาชิกในหมู่บ้านได้มีอาชีพเสริมในพื้นที่ดินทำกินเป็นของตนเองได้เป็นเจ้าของและบริหารจัดการเองทำให้เกิดครอบครัวมีรายได้ มีกินมีใช้
- มีการลงทุนในการประกอบอาชีพในชุมชนจริง ทำให้เกิดการสร้างงานในชุมชนมีเงินหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น
- สมาชิกในชุมชนมีการกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านมาประกอบอาชีพในภาคด้านการเกษตรมากขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวมีกินมีใช้มากขึ้น มีการสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจใน หมู่บ้านดีมากขึ้น

1.2 การอภิปรายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก บรรลุทั้ง 5 ข้อได้แก่

- 1) การเกิดกองทุนหมู่บ้านผ่านศึกเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านทั้ง 75 หลังคาเรือนของจำนวนหลังคาเรือนในชุมชนทั้งหมดเพราะชุมชนไม่เคยมีคนมาประชุมมากขนาดนี้ โดยไม่แบ่งชนชั้น อาชีพ ทั้งข้าราชการ ประชาชนทั่วไปโดยร่วมกันเสนอชื่อคนที่ตนเห็นว่าควรเห็นเป็นกรรมการบริหารกองทุน และมีแนวโน้มว่าคนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น
- 2) การมีระบบบริหารกองทุนของหมู่บ้านผ่านศึกมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจนมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานกันอย่างชัดเจนถูกต้องมีระบบการทำบัญชีเพื่อการตรวจสอบ
- 3) มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองโดยการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการประชุมประจำเดือนของกองทุนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ
- 4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมโดยมีการรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ตั้งจะเพื่อการผลิตไว้เป็นเงินฝากสะสมของคนในชุมชนและมีแนวโน้มที่จะก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ ได้
- 5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน โดยคนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ การร่วมมือร่วมใจ และความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในชุมชน

1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและลบ

1) ปัจจัยด้านบวก

- คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกลุ่มอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในอาชีพที่ทำอยู่
- คนในชุมชนมีการเรียนรู้ระบบการทำงานของกองทุนเพื่อส่งเสริมในด้านการบริหารจัดการ
- คนในชุมชนมีการเรียนรู้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความรู้รักสามัคคีในชุมชน

2) ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนยังมีสภาพถูกหนี้ของธนาคารและนาชทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น
- คนในชุมชนยังมีประสบการณ์ในการบริหารกองทุนน้อย ทำให้การเติบโตของกองทุนต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรที่จะทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งได้

1.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการค้าขาย กลุ่มสมาชิกการเกษตร กลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงโคนม องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายองค์กรภายนอกชุมชน

1.2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งในชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ตามทัศนคติของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านผ่านศึกพบจากการเก็บข้อมูลทราบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนจะเกิดได้จาก จิตสำนึกของประชาชน ให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวที่จะร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้าน หรือ สิ่ง ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การร่วมมือกันของสมาชิกชาวบ้านทุกคนทำให้เกิดพลังในชุมชน ถึงแม้ว่าในชุมชนจะมีกิจกรรม ต่าง ๆ มากมาย แต่ถ้าทุกคนมีจิตสำนึกในการร่วมมือกันทำแล้วจะเกิดความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชน

1.2.5 ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินงานสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถใช้เงินที่กู้มิกองทุนมาส่งคืนให้กับกองทุนได้
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนไปดำเนินงานแล้วสามารถมีรายได้ให้ครอบครัวเพิ่มมากขึ้น และชาวบ้านที่ว่างงานในหมู่บ้านมีงานทำประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้
- 3) ผลกระทบโดยทางอ้อม (Imdirect Impact) ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความรักความสามัคคีกันเพิ่มขึ้น และร่วมกันพัฒนากองทุนและหมู่บ้านในชุมชนให้มีความยั่งยืนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 จากเดิมระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน กำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี คิดเป็นอัตราดอกเบี้ยที่สูงมากเกินไป ควรจะปรับให้ลดลงมาให้ไม่น้อยกว่านี้ น่าจะอยู่ที่ 6 บาทต่อปี

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีระเบียบบังคับให้คณะกรรมการกองทุนทุกคน เข้าร่วมประชุมให้พร้อมเพียงกัน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและแก้ไขต่าง ๆ ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 กฎระเบียบที่สำคัญของกองทุนหมู่บ้านควรที่การแจกจ่ายให้สมาชิกที่ได้รับเงินกู้ยืมมาศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 ควรเพิ่มโอกาสสมาชิกใหม่ของกองทุนหมู่บ้านที่นำด้วยผู้กู้กองทุนเป็นสมาชิกมาแล้วอย่างน้อย 6 เดือน จึงจะเสนอกู้กองทุนได้

2.2 ข้อเสนอแนะการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ผู้วิจัยคณะกองทุนหมู่บ้าน ได้คัดเลือกจากประชนหมู่บ้านให้มาร่วมให้รับผิดชอบกองทุนหมู่บ้านผ่านศึกนั้น ควรมีจิตสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่การทำงานของตนเองให้ได้รับมอบหมายและพร้อมที่เสียสละในการประชุมควรมีมาตรการในการกำกับดูแลและถ้าคณะกรรมการคนใดปฏิบัติหน้าที่บกพร่องควรมีข้อกำหนดในการลงโทษ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการประชุมของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหาของกองทุน และหมู่บ้านเป็นข้อกำหนดประจำเดือนของทุก ๆ 1 เดือน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, ศูนย์ประสานงาน. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. นครราชสีมา : ที่ว่าการอำเภอปากช่อง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก. 2544 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านผ่านศึก. นครราชสีมา.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการ และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์ (เอกสารเพิ่มเติม). นครราชสีมา.
- ฉัตรพันธุ์ ขอรันท์. 2543, การประเมินผลงานการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : ธีรป้อมวรรณกรรม.
- ดวงดาว ฐ้างาม. 2541, แนวทางการติดตามประเมินผลงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วม. เชียงใหม่ : บีเอสการพิมพ์.
- ทวีป ศิริรัศมี. 2544, การวางแผน พัฒนา และการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.